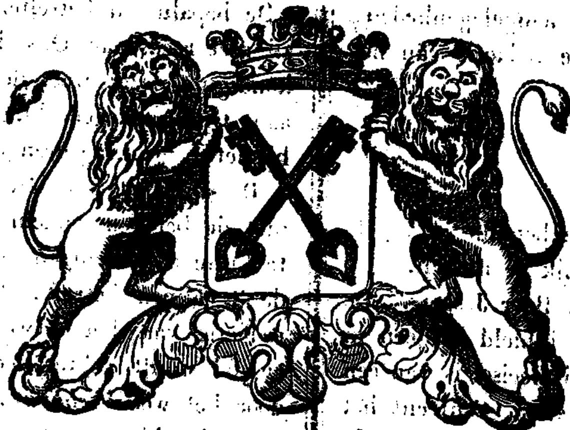
1853. N°. 10[illegible]

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG, 24 AUGUSTUS.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 23 Augustus.

De van Regeringswege benoemde Commissie heeft hare proeftogt met het Stoomjagt *Volharding* van deze stad naar Amsterdam 18 Aug. ll. met de beste uitkomst en veel genoegen volbragt, en is de snelheid dier boot thans zoo bepaald dat het de goedkeuring van het reizend publiek zal kunnen verwerven. De ondernemers hadden tot het welgelukken deswegens daartoe vooraf verschillende voorafloopende oefeningstogten gedaan, en moeiten noch kosten gespaard. Dagelijks wordt nu de goedkeuring van hun ingezonden reglement en tarief te gemoet gezien, waarna de verschillende dagbladen de uren van afvaart van Leyden en Amsterdam zullen aankondigen. De vaart die langs den schoonen Rhijn, Aar, Drecht en Amstel loopt, langs fraaije bouw- en weilanden, omringd van verschillende fabrieken en trafrieken, biedt den reiziger, behalve het gemak der reis op de Boot zelve, een aangenaam en min kostbaar vervoer aan. *Ingezonden.*

— De Staatsraad, Commissaris des Konings in de Provincie Zuidholland, heeft aan de Gemeentebesturen kennis gegeven, dat de inspectie over de zich met verlof bevindende miliciens, dit jaar wederom slechts eenmaal, en wel in de maand October aanst. zal gehouden worden.

— De *Utrechtsche Cour.* meldt, dat het vast bepaald blijft, dat Z. M. die stad den 14den September zal bezoeken, bij zijnen Commissaris, den Baron S. van Heemstra zijnen intrek nemen, er 3 dagen zal vertoeven en vele feestelijkheden zullen plaats hebben. Ook deelt genoemde Courant nog het volgende mede:

Door den Heer Everts, 1ste Luit. bij het reg. Grenadier en Jagers zijn in het Kamp opgerigt twee uurwijzers, de eene geplaatst in het midden van het Kamp en de andere bij de politie-wacht n°. 1, welke beide door een koperen draad aan een electro-magnetischen toestel, in diens tent voorhanden, verbonden zijn. Het is niet te betwijfelen, of deze tijdwijzers zullen tot groot gemak en tot een geregelde dienst leiden.

— De Generaal-Majoor Duycker, belast met het bevel over de nabij Zeyst kamperende troepen, heeft de volgende dagorder uitgevaardigd:

Met genoegen gezien hebbende dat, in de legerplaats eene cantine bestaat alwaar geen sterke drank te bekomen is, die van Heerebrand kastelein der afschaffings-inrigting te 's Hage in de eerste Wagenstraat, doch waar andere gezonde verversschingen worden aangeboden tegen eenen prijs geëvenredigd aan de middelen van den soldaat, zoo wordt deze inrigting, die ook ten volle de goedkeuring van den Minister van Oorlog wegdraagt, bij deze ten sterkste den kamperenden troepen aanbevolen.

Niets vernedert den mensch, vooral den soldaat, zoo zeer als dronkenschap, zij bederft hem ligchaam en ziel, maakt hem liederlijk, somtijds misdadig. Van deze waarheid overtuigd, verheug ik mij, dat er in de legerplaats eene gelegenheid bestaat tot verkwikking en uitspanning van den Onder-Officier en soldaat, zonder dat er sterke drank verkrijgbaar is; zullende het bezoeken van bedoelde inrigting den fatsoenlijken krijgsman aanduiden, en in mijne oogen eene aanbeveling zijn.

Ter meerdere bekendmaking dezer inrigting zullen er per compagnie 10 der nevensgaande tarieven in de tenten der Onder-Officieren en manschappen aan de staanden worden aangeplakt.

De Heeren Brigade-Kommandanten worden uitgenoodigd mij eene nominatieve opgave te doen geworden der Heeren Officieren, Onder-Officieren en manschappen hunner brigades, welke lid zijn van het genootschap tot afschaffing van sterken drank.

— Door de commissie van de wereldtentoonstelling, in 1851 te Londen gehouden, is als blijk van erkentelijkheid en ter herinnering aan deze voor de nijverheid van Engeland onvergetelijke gebeurtenis, aan al de staten die tot de tentoonstelling hebben bijgedragen, ten geschenke gezonden eene verzameling van de belangrijkste natuur- en kunstproducten van Groot-Brittannie. Deze verzameling bestaat uit ruim 700 nommers alle goed bezorgd en gepakt in nette fleschen of met glas gedekte kisten.

Door goedgunstige beschikking van den Minister van Binnenl. Zaken zal deze uitmuntende verzameling door de *Vereeniging voor Volksvlijt* te Amsterdam voor het publiek worden ten toon gesteld.

— Men verneemt, dat het metalen standbeeld van Lourens Janszoon Coster, 't welk te Haarlem zal worden opgerigt, uiterlijk tegen Mei van het aanstaande jaar gereed zal zijn. Van wege de hoofd-commissie voor dat metalen standbeeld, zal een adres bij den gemeente-raad van Haarlem worden ingediend, waarin de benoeming zal worden verzocht van eene commissie uit dat collegie, welke zich met de hoofd-commissie zal verstaan, omtrent de verdere regeling der zaak.

— Den 19den is te Arnhem eene nieuw gebouwde Synagoge plegtig ingewijd.

's GRAVENHAGE, 22 Augustus.

Z. M. heeft met intrekking van zijn besluit van 28 Junij, benoemd tot Burgemeester te Nisse en Ovezande, C. de Fouw; tot Schoolopziener in het 3de schooldistrict van Gelderland bij continuatie den Heer Dr. J. H. Kroon en tot Directeur van het Postkantoor te Nykerk, den Heer H. H. C. B. Lutteken, aldaar.

Nog heeft Z. M. benoemd tot Burgemeesters te Sappemeer A. R. ter Spill en te Buurmalsem W. E. van Dam van Isselt.

— Bij Z. M. besluit van den 18den dezer, zijn de navolgende Adelborsten voor de Marine bij de Koninklijke Academie voor de zee- en landmagt met den eersten September aanstaande benoemd tot Adelborsten der 1ste klasse, als: C. J. E. Brutel de la Rivière; W. L. A. Gericke; C. H. Bogaert; J. Sandt van Noolen; H. D. Guyot; W. Steffens; N. Mac Leod; J. D. Rays; C. F. Ta van Woelderen; G. C. Kooyker; K. O. van der Veen; A. J. Gisyn; J. W. Morrees; Jhr. R. Tindal; G. J. Koster; F. W. Veswitkel Desselen; E. Leinteyn; Jhr. A. F. Meyer; en is de Adelborst voor den scheepsbouw bij die Academie L. C. P. W. Visser alsmede met dat tijdstip benoemd tot Adspirant-Ingenier bij de Marine.

— De Ministers van Financien, ook voorloopig belast met het bestuur van het Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst, enz. en van Koloniën, zullen Woensdag en Donderdag geen gehoor verleenen.

— De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft heden hare werkzaamheden hervat.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Zitting van Maandag 22 Augustus.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslaging over het ontwerp van wet nopens de kerkgenootschappen, en wel over art. 1, aldus luidende:

» Alle kerkgen. hebben volkomen vrijheid alles, wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen.

» De bepalingen, daartoe vastgesteld, worden, voor zooveel zij niet reeds aan Ons bekend zijn gemaakt, binnen eene maand na de afkondiging dezer wet, door de bestuurders of hoofden der kerkgen. aan Ons medegedeeld. Nieuw te maken bepalingen worden mede vóór of bij het in werking brengen daarvan op gelijke wijze ter Onzer kennis gebragt.

» Voor zooveel er zich onder de bepalingen, bij dit artikel bedoeld, eenige bevindt, welke de medewerking van het Staatsgezag vereischt, wordt die medewerking niet verleend, tenzij de bepaling vooraf door Ons is goedgekeurd."

Door den Heer Rochussen is als amendement op dit art. voorgesteld, de laatste zinsnede aldus te lezen: » Bepalingen, waarbij over de medewerking van het Staatsgezag wordt beschikt, blijven zonder gevolg, zoolang dezelve niet door Ons zijn goedgekeurd."

De Heer de Poorter is van oordeel, dat dit art. genoegzaam is, om alle Godsdienstige vrijheid den bodem in te slaan. De Regering zal de bevoegdheid hebben de vrijheid van alle kerkgen. te vernietigen. Het is eene schending van art. 164, 165, 167 en 170 der Grwt. Wordt het artikel aangenomen, dan is feitelijk het *placet* weder ingevoerd.

De Heer Jespers zegt dat, nu men tot de artikelen is gekomen, zich tegen de wet niet alleen de Grondwet-quaestie opdoet, maar men op moeijelijkheden van allerlei aard stuit. De *eerste* alinea van art. 1 geeft daarvan dadelijk het bewijs. Hij acht die bepaling *overbodig* en *gevaarlijk*. *Overbodig*, omdat bij de Grwt. reeds aan de kerkgen. volkomen vrijheid van regeling is gegeven; *gevaarlijk*, omdat daaruit wel te kwader uur zou kunnen worden afgeleid, dat dit regt tot *vrije* regeling een onderwerp is van gewone wetgeving, en deze het dus evenzeer ontnemen, als geven kan. Tot dergelijke gevaarlijke dwalingen mag het zelfs niet in de verte, aanleiding gegeven worden. Omtrent de 2de alinea acht spr. de bedoelde mededeeling ongrondwettig. Het is niet twijfelachtig, dat de kerkgenootschappen, krachtens de

Gwt., het regt van vrije regeling hebben in godsdienstige aangelegenheden, zonder inmenging van het Staatsgezag. Hij keurt echter de redactie van het art. beter dan die van het amendement.

De Heer Rochussen licht zijn amendement nader toe.

De Heer van Bosse is tegen het amendement.

De Heer van Goltstein verdedigt het artikel.

De Heer van Wintershoven verlangt te weten, welke bepalingen bij de Regering aanleiding hebben gegeven, om alin. 3 wenschelijk te maken.

De Heer Godefroi beantwoordt in de eerste plaats den Heer Jespers. De *eerste* alinea zou *overbodig* zijn, wanneer zij letterlijk inhield hetgeen in de Gwt. staat, maar zij bevat eene bepaling, welke een uitvloeisel is van een Gwt. beginsel. Hier geldt het eene *vérité*, *bonne à répéter*. Omtrent het *gevaarlijke* zegt spr., dat eene wet niet kan ontnemen wat de Gwt. geeft. De zaak is niet nieuw. Art. 98 kieswet bevat dezelfde bepaling als art. 79 Gwt. Hier geldt het nog eerder, omdat de bepaling niet letterlijk is overgenomen. — Wat de 2de alinea betreft, zegt hij dat bij de algemeene beraadslagingen overtuigend is aangewezen, dat te dezer zake onderscheidene bepalingen der Gwt. niet behoorlijk kunnen worden uitgevoerd, als het regt van mededeeling niet gegeven wordt. Spr. beantwoordt verder den Heer van Wintershoven, nopens de willekeur, welke dat lid in alinea 3 ziet. Men gaat van een verkeerd denkbeeld uit, met te vooronderstellen dat de Regering eene wet zal misbruiken. Op die wijs zou het onmogelijk wezen een wet te maken.

De Heer Rochussen beantwoordt den Heer van Bosse nopens de bekende reserves. Hij is bereid zijn amendement nader te wijzigen, ten einde daaraan nog meerdere duidelijkheid te geven. Hij stelt derhalve voor, achter het woord *blijven* te voegen: »ten aanzien dier medewerking."

De Heer van Nispen bestrijdt het art., vereenigt zich met den Heer Jespers, beantwoordt den Heer Godefroi en vreest dat dit art. aanleiding zal geven tot willekeurige toepassing. Het amendement is eenigzins beter. Daardoor zou men althans niet vooraf bij het staatsgezag behoeven te gaan.

De Heer van Hoëvell is mede tegen het artikel, en maakt daarbij eene uitweiding over de verschillende rigtingen in de Herv. kerk, voor welke hij het art. gevaarlijk acht.

De Heer de Kempenaer behandelt de 1e alinea. Hij kan nergens in de Gwt. die vrije regeling vinden. Art. 164 spreekt alleen van de individuele vrijheid; art. 165 van de bescherming der kerkgenootschap, meer niet. Dat beginsel moet bij de wet toegepast worden. Daartoe is de 1e alinea. Die is niet alleen niet overbodig, maar integendeel wenschelijk, ja zij is een sieraad der wet. *Daartoe*, in de volgende alinea, slaat alleen op de uitoefening, niet op de Godsdienst selve. Maar ook al ware dit niet, er is geen gevaar bij, want er wordt alleen gesproken van mededeeling, niet van beoordeeling, welke mededeeling noodig is om aan art. 165 Gwt., bescherming, te kunnen voldoen.

De Heer van Rappard gelooft, dat het begin der 2e alin. minder duidelijk is. De bedoeling kan niet zijn het inwendige der Godsdienst; daarom zal hem eenige inlichting van de Ministers aangenaam zijn.

De Heer Storm vereenigt zich met de bezwaren des Heeren Jespers en Wintershoven. Hij vraagt alleen, met het oog op de Memorie van Beantwoording, — of er niet gevorderd wordt eene grootere opoffering dan noodzakelijk is, — wat men hier eischt? De opoffering, hier verlangd, kan door de kerk niet worden gedaan. De vrije beweging der kerk is buiten inmenging van den Staat. De orde en rust is ook niet door de inwendige beweging der kerk verstoord, maar door de allocutie; door hen, die zich tegen de vrije beweging der kerk willen verzetten. Door art. 1 blijft de vrijheid van het wezen der kerk niet ongeschonden. De R. K. kan die vrijheid niet afstaan, dan door een Concordaat, niet zoo als verkeerdelijk is gezegd, met het Hof van Rome, maar met het Hoofd der kerk, iets waaraan de grootste potentaten zich hebben moeten onderwerpen. De inmenging, hier bedoeld, is een punt van het kath. geloof, zoo als ook blijkt uit de adressen der R. K. prelaten. Aan Spr. zal niets overblijven dan daartegen te protesteren. Hij doet dit dan ook op de wanden dezer vergaderzaal, in letters, welke vroeger of later, en welligt weldra, de Ministers in het oog zullen springen.

De Heer Sleeswijk Veening betoogt, dat men vrij is in de al of niet mededeeling. Men bepaalt alleen, dat wanneer men medewerking verlangt, de mededeeling noodig is.

De Heer Donker vereenigt zich met den Heer de Kempenaer. Hij bestrijdt daarentegen het amendement. Hij ontkent de bevoegdheid van een kerkgenootschap om te kunnen beschikken over de medewerking van het staatsgezag.

De Heer Luyben ziet in alin. 1 geenszins, zoo als de Heer de Kempenaer, een versiersel der wet. Hij ziet in die uitdrukking *sieraad*, en ziet daarin niet oneigenaardig wat bij zeker reglement voor de vloot, de matrozen noemden de versierselen, d. i. zware vloeken. Hij protesteert tegen het gezegde van gemeld lid.

Over het amendement van den Heer Rochussen hebben nog een aantal sprekers het woord gevoerd. Daarna heeft de Heer Groen van Prinsterer op de 1e alinea van art. 1 een amendement voorgesteld, om die zinsnede aldus te lezen: »Aan alle kerkgenootschappen *is* en *blijft* de volkomen vrijheid verzekerd, alles wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen." Vervolgens is door den Heer van Rappard op de tweede zinsnede eene wijziging voorgesteld, om de woorden in den aanhef: »de bepalingen daartoe vastgesteld" te veranderen in de volgende woorden: »de bepalingen betreffende de inrigting en het bestuur." Zoodat die tweede zinsnede naar dit amendement aldus zal moeten worden gelezen:

»De bepalingen betreffende de inrigting en het bestuur worden, voor zooveel zij niet reeds aan Ons bekend zijn gemaakt, binnen eene maand na de afkondiging dezer wet, door de bestuurders of hoofden der kerkgenootschappen aan Ons medegedeeld. Nieuw te maken bepalingen worden mede vóór of bij het in werking brengen daarvan, op gelijke wijze ter Onzer kennis gebragt."

De Minister van Justitie heeft daarop namens de Regering verklaard zich met de beide amendementen, tot verduidelijking van het artikel strekkende, te kunnen vereenigen, en wat het amendement van den Heer Rochussen op de 3e alinea betreft, daarin bij aanneming te zullen berusten, ofschoon de redactie van het ontwerp z. i. op hetzelfde nederkomt. Tot wegneming van twijfel wordt echter door de Regering zelve eene wijziging ingediend, waardoor het woord *vooraf*, in den laatsten regel komt te vervallen, zoodat die zinsnede aldus moet worden gelezen: »Voor zooveel er zich onder de bepalingen, bij dit artikel bedoeld, eenige bevindt, welke de medewerking van het staatsgezag vereischt, wordt die medewerking niet verleend, tenzij de bepaling (hier vervalt het woord *vooraf*) door Ons is goedgekeurd.

Over al die amendementen zijn nog zeer vele beraadslagingen gevoerd, waarbij de HH. Thorbecke, Meeussen, Wintgens, Rochussen, Groen, Wintershoven, de Kempenaer en van Nispen, en anderen, en verscheidenen van dezen bij herhaling, het woord hebben gevoerd.

Ten slotte is 1°. het amendement van den Heer Groen op § 1 *aangenomen* met 52 tegen 16 stemmen. Voor de HH. de Kempenaer, Hoffman, Schimmelpennink van der Oye, ten Cate, Hugenholtz, Taets van Amerongen, Wintgens, Westerhoff, Rochussen, Donker, Mackay, Baud, de Lom de Berg, de Brauw, Elout, Dommer, Gevers, van Goltstein, Groen, Slicher, Strens, van Foreest, van Heiden Reinestein, van Lennep, Sander, Rijk, van der Brugghen, v. Rappard, Sleeswijk Vening, v. Deinse, Engelen, van Asch van Wijk, van Franck, van Reede, van Bosse, Godefroi, Dirks, Boeije, Wintershoven, Storm van 's Gravesande, van der Poel, de Man, van Akerlaken, van Lijnden, Graaf Schimmelpenninck, Stolte, van Voorst, Bieruma Oosting, Jespers, Hoekwater, van der Veen en de Voorzitter.

Tegen de HH. Reinders, Hengst, van den Heuvel, Bots, van Nispen, Sloet, Storm, Meeussen, Thorbecke, van Hoëvell, Luyben, Zijlker, de Poorter, van Eck, Bosscha en Beens.

2°. Het amendement van den Heer van Rappard op § 2 wordt *aangenomen* met 57 tegen 11 stemmen. Tegen: Reinders, Hengst, ten Cate, Bots, van Nispen, Sloet, van Hoëvell, van der Veen, Luyben, Zijlker en de Poorter.

3°. Het amendement van den Heer Rochussen wordt *verworpen* met 57 tegen 10 stemmen. Voor de HH. Rochussen, de Brauw, Elout, Gevers, Groen, van Foreest, van Lennep, van Reede van Oudtshoorn, van Lijnden en Graaf Schimmelpenninck (afwezig de Heer Baud).

Daarna is art. 1 zooals het door deze amendementen is gewijzigd, *aangenomen* met 41 tegen 27 stemmen.

Voor de Heeren: van Reede, Godefroi, Bosscha, Dirks, Boeye, van der Poel, van Akerlaken, van Lynden, Schimmelpenninck v. d. Oye, Stolte, van Voorst, Bieruma Oosting, de Kempenaer, Hoffman, Graaf Schimmelpenninck, Taets v. Amerongen, Wintgens, Rochussen, Donker, Mackay, Baud, de Brauw, Elout, Gevers, van Goltstein, Groen, Slicher, van Foreest, van Heiden Reinestein, v. Lennep, Sander, Hoekwater, Rijk, van der Brugghen, Vening, van Rappard, van Deinse, Engelen, van Asch van Wyck, v. Franck en de Voorzitter.

Tegen de Heeren: Luyben, Zylker, de Poorter, van Bosse, van Eck, Wintershoven, 's Gravesande, de Man, Jespers, Beens, Reinders, Hengst, ten Cate, Hugenholtz, van den Heuvel, Westerhoff, Bots, van Nispen, de Lom de Berg, Sloet, Storm, Dommer, Meeussen, Strens, Thorbecke, van Hoëvell en v. d. Veen.

Artikel 1, na de daarin aangenomen wijzigingen, luidt nu aldus:

»Aan alle kerkgenootschappen is en blijft volkomen vrijheid verzekerd alles, wat hunne godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen.

»De bepalingen betreffende de inrigting en het Bestuur worden, voor zooveel zij niet reeds aan Ons zijn bekend gemaakt, binnen eene maand na de afkondiging dezer wet, door de bestuurders of hoofden der kerkgenootschappen aan Ons medegedeeld. Nieuw te maken bepalingen worden mede, vóór of bij het in werking brengen daarvan, op gelijke wijze ter Onzer kennis gebragt.

»Voor zooveel er zich onder de bepalingen bij het artikel bedoeld, eenige bevindt, welke de medewerking van het staatsgezag vereischt, wordt de medewerking niet verleend, tenzij de bepaling door Ons is goedgekeurd."

Daarna is in behandeling gekomen art. 2, nopens het niet toelaten van vreemdelingen tot het bedienen van de openbare godsdienst, dan na verkregene toestemming. — De Heer Elout heeft op dit art. een amendement voorgedragen, strekkende om dat art. aldus te wijzigen:

»Vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening, dan na daartoe Onze toestemming te hebben verkregen."

De voorsteller heeft dit amend. breedvoerig toegelicht. Hij is daarbij in ontwikkeling getreden over het doel van het wets-ontwerp, dat de strekking heeft om eene authentieke interpretatie aan de Gwt. te geven.

De voortzetting der beraadslagingen wordt bepaald op morgen ten 10 ure.

In de afgeloopene zitting heeft de trekking der afdeelingen plaats gehad.

Tot Voorzitters der Afdeelingen zijn gekozen de Heeren: van Akerlaken, Mackay, Gevers van Endegeest, van Goltstein, van Rappard; tot Onder-Voorzitters de Heeren: Meeussen, Luyben, Baud, Rochussen, Groen van Prinsterer.

Zitting van Dingsdag 23 Augustus.

Aan de orde is de voortzetting der beraadslaging over artikel 2 van het ontwerp tot regeling van het toezigt over de onderscheidene kerkgenootschappen,

luidende aldus: »vreemdelingen worden tot het bedienen van de openbare godsdienst niet toegelaten, dan na daartoe onze toestemming te hebben verkregen."

De wijziging, door den Heer Elout van Soeterwoude op dit artikel voorgesteld, luidt aldus: »vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening, dan na daartoe onze toestemming te hebben verkregen."

De Heer Dommer van Poldersveldt is tegen het artikel. Het amendement van den Heer Elout dat hij met genoegen gezien heeft, is inderdaad een nieuw artikel.

De Heer Bots is tegen alle amendementen, omdat hij tegen de wet is.

De Heer van Nispen van Sevenaer heeft reeds genoegzaam te kennen gegeven, dat hij tegen de geheele wet is; maar als hij het in zijne magt heeft, haar zoo veel mogelijk te verbeteren, voor het geval dat zij tot stand mogt komen, dan wil hij daaraan zijne medewerking niet onthouden. In dien zin is hij voor het amendement gestemd.

De Heer Bosscha is zeer geneigd zijne stem aan het amendement te geven.

De Heer de Man zal, hoe onaannemelijk de wet ook voor hem blijft, zich echter niet onttrekken aan zoodanige wijzigingen, die haar meer aannemelijk mogten kunnen maken.

De Heer van Eck acht het geheele artikel onnoodig en dus ook het amendement.

De Heer Luyben geeft te kennen, dat de meerderheid der R. K. zeer gesteld is op vreemde missien. Uit dien hoofde zal hij ook voor het amendement stemmen.

De Heer van Nispen van Sevenaer vindt het voor de Kamer onraadzaam en buiten hare roeping om over missiën te spreken.

De Heer de Kempenaer keurt het artikel goed, dit amendement zou de goede werking doen missen.

De Heer Dirks wenschte, dat ten deze een middenweg kon worden gevonden.

De Heer Hengst is tegen het amendement, omdat hij daardoor kon geacht worden het artikel in het algemeen goed te keuren.

De Heer Hugenholtz zal tegen het artikel stemmen.

De Heer van Heiden Reinestein zal voor het amendement stemmen.

De Heer van Bosse is voor het amendement. Niet dat hij daarom met de bepaling zelve zoo ingenomen is; zij heeft altijd eene zeer bedenkelijke zijde.

Na nog eenige beraadslagingen (waarvan het verslag ons bij het ter perse leggen dezer nog ontbreekt) wordt een amendement van den Heer Godefroi, strekkende om, als 2e alin. bij het art. te voegen: »Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden" *aangenomen* met 56 tegen 12 stemmen, en het amendement van den Heer Elout met 45 tegen 23 stemmen. Het geheele art. wordt met 43 tegen 25 stemmen aangenomen.

Het aangenomen art. luidt dus als volgt:

»Vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening, dan na daartoe Onze toestemming te hebben verkregen.

»Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden."

Art. 3. De Heer Asch van Wyck stelt op dit artikel een amendement voor, daartoe strekkende, om in de laatste zinsnede achter het woord *titularissen* te stellen: »en met aanduiding van het kerkgenootschap waartoe zij behooren", 't welk na eenige beraadslaging wordt verworpen met 49 tegen 19 stemmen, waarna art. 3 wordt *aangenomen* met 42 tegen 26 stemmen. Het aangenomen art. luidt als volgt:

»De titulaturen in de kerkgenootschappen aan de bedienaren der openbare godsdienst toegekend, geven noch ten opzigte van het wereldlijk gezag, noch ten opzigte van andere kerkgenootschappen, eenige aanspraak, rang of voorregt.

»In de aanraking met het wereldlijk gezag worden die titulaturen alleen gebezigd met vermelding van den geslachtsnaam der titularissen.

Art. 4 wordt zonder beraadslaging met 43 tegen 25 stemmen *aangenomen*. Het luidt aldus:

»De ter aanwijzing van kerkelijk gebied door kerkgenootschappen gebezigde namen van provinciën of gemeenten worden slechts als van kerkelijken aard beschouwd en hebben geen verder gevolg."

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 20 Augustus.

Het Parlement is gisteren door eene Koninklijke Commissie geprorogeerd. In de daarbij uitgesprokene rede wordt het land geluk gewenscht met den voortdurenden voorspoed en de goede verstandhouding met de Mogendheden, waaraan het toe te schrijven is, dat de vrede der wereld behouden blijft. De alliantie met Frankrijk bestaat steeds in hare volle kracht.

— Een Londensch dagblad vestigt de aandacht op de volgende merkwaardige zinsnede, betrekkelijk het Huis van Oranje, in een onlangs uitgegeven werk van den Heer M'Culloch voorkomende: »De oudheid der Huizen van Bourbon, Habsburg en Brunswijk staat welligt gelijk met die van het Huis van Oranje, en zij overtreffen dit verre in de uitgebreidheid van hun gebied, maar in ieder ander opzigt staan zij daar beneden. Daarin dat zij de voornaamste werktuigen geweest zijn om Holland van het despotismus van Spanje en Engeland van de tirannij der Stuarts te bevrijden, ligt de voornaamste onderscheiding der Prinsen uit het Huis van Oranje, en zulks schenkt hun meer waren roem, dan zij door de uitgebreidste veroveringen zouden verworven hebben. Geene enkele Familie bestaat er, aan welke de beschaafde wereld zoo groote verpligting heeft."

BELGIE.

BRUSSEL, 22 Augustus.

In den ochtend van den 20sten is de Hertogin van Brabant te Verviers aangekomen en heeft zich onverwijld naar het hotel Biolley begeven en wat later de Koning, de Hertog van Brabant, de Graaf van Vlaanderen en de Prinses Charlotte. Z. M. heeft de Aartshertogin aan de Prinses en de Prinsen voorgesteld. Daarop hebben de voorstellingen der personen van het Hof plaats gehad, en is een dejeuner van 60 couverts gehouden. Ten 1½ ure is de geheele hofstoet naar Brussel vertrokken. Zij is aldaar te 7 ure aangekomen te midden eener ontzettend groote volksmenigte, die haar met de levendigste geestdrift begroette, en heeft haren plegtigen intogt in deze hoofdstad gehouden. Den volgende dag gevoelde de Aartshertogin zich eenigermate ongesteld zoodat de huwelijksvoltrekking daardoor is uitgesteld. De toeloop van vreemdelingen is zeer groot. Van Parijs alleen zijn gisteren drie plezier-treinen aangekomen.

— De ongesteldheid van de Hertogin heden geweken zijnde, zoo heeft de burgerlijke huwelijks-verbindtenis plaats gehad te 10 ure in het Koninklijk paleis en te 12 ure de kerkelijke in de H. Gudule kerk.

— Bij het toebereiden van een vuurwerk, ter gelegenheid van het huwelijk des Hertogs van Brabant te Binche af te steken, is een der stukken ontvlamd, waardoor de werkplaats in een oogenblik in brand stond. De Commissaris van Policie en een werkman zijn aan de bekomen brandwonden overleden.

FRANKRIJK.

PARIJS, 21 Augustus.

De Keizer en Keizerin zijn Zaturdag naar Dieppe vertrokken, om er de zeebaden te gebruiken.

— De Keizer heeft bepaald dat tot 31 December het laagste regt zal worden geheven van den invoer van vreemde granen.

— Bij Villefranche is aan een aanval van beroerte overleden de bekende Baron de Richemont, een dergenen, die beweerde de zoon te zijn van den ongelukkigen Lodewijk XVI, de in den Tempel overleden Lodewijk XVII. De Regering heeft al zijne papieren doen verzegelen.

— Eergisteren is een gedeelte van het aan het huis Orleans toebehoord hebbende domein Neuilly voor 398,000 fr. verkocht.

— De Heer Nollet Bonnial, Advocaat, plaatsvervangend Vrederegter, oud Maire, oud lid van een Algemeenen Raad, is te Montpellier veroordeeld tot 25,000 frs. boete wegens woeker, en tot een jaar gevangenisstraf met de kosten, ter zake van misbruik van vertrouwen en diefstal.

— Het Geregtshof van Rouen heeft, in strijd met de beslissing van het Hof van Cassatie, geoordeeld dat de politie brieven die aan de brievenposterij ter overbrenging toevertrouwd zijn, mag openen.

— In den nacht van eergisteren is het geheele materieel van den telegraaf te Villejuif gestolen. De dieven hebben zoo wel hunne maatregelen genomen dat men geen spoor van hen heeft kunnen ontdekken en hebben niets overgelaten.

— Te Oran in Algerie, zijn de stallen der ruiterij door brand vernield. Een-en-zestig paarden kwamen daarbij om.

ITALIE.

Uit Rome wordt gemeld, dat een zeker getal Romeinsche uitgewakenen in hechtenis waren genomen, die te Civita-Vecchia geland waren, ook waren hunne vermoedelijke medepligtigen gevat.

— De Koning van Napels heeft den uitvoer van granen verboden, en tevens bepaald, dat de invoer geheel vrij zal zijn.

WURTEMBERG.

De Koninklijke Katholieke Kerkeraad heeft eene aanschrijving uitgevaardigd inhoudende, dat de Staat niet gezind is overeenkomstig den eisch der Bisschoppen, alle deelneming op te geven aan het vergelijkend examen der geestelijken die eene aanstelling bij eene kerkgemeente verlangen, dat het gouvernement alzoo ook dit jaar een examen in de aanstaande maand October heeft verordend; dat welligt de vrees voor de gedreigde kerkelijke straffen de Candidaten zal weerhouden van zich aan dit examen te onderwerpen; dat de Regering evenwel meent de gelegenheid aan elk te moeten geven om zich te laten onderzoeken, daar zij aan iemand die niet van harentwege is met hare medewerking onderzocht is, geene aanstelling of bezoldiging zal verleenen.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 20 Augustus.

Gisteren heeft te Ischl de verloving plaats gehad van den Keizer met de tweede dochter van den Hertog Maximiliaan van Beijeren. Zij is nicht van den regerenden Koning van Beijeren en insgelijks van haren aanstaanden gemaal. Zij werd geboren den 24 December 1837 en is dus 16 jaren oud, de Keizer heeft den leeftijd van 23 jaren bereikt.

— Door een telegrafisch berigt wordt medegedeeld, dat het antwoord der Turksche Regering op de Weener voorstellen, een tegen-antwoord van Rusland noodzakelijk maakt.

ZWITSERLAND.

Uit Interlaken, kanton Bern, verneemt men, dat de aanwezigheid van H. M. de Koningin der Nederlanden vele aanzienlijke familien derwaarts lokt.

— Voor den held Arnold van Winkelried, die in den slag van Sempach, 9 Julij 1386 tegen Oostenrijk geleverd, vermaard is geworden, zal een fraai gedenkteeken worden opgerigt, waartoe in alle Kantons eene inschrijving is geopend.

TURKYE.

KONSTANTINOPEL, 10 Augustus.

De handelwijze van den Vorst van Servië (die gezegd wordt, de verklaring van den Oostenrijkschen Consul-Generaal te Belgrado, dat Oostenrijksche troepen in geval van onlusten, Servië zouden bezetten, afgekeurd te hebben) was door de Porte goedgekeurd en besloten, dat de Oostenrijksche troepen, indien zij mogten trachten voet op Servië's grondgebied te zetten, door kracht van wapenen zouden worden teruggedreven. Reeds zijn troepen naar Bosnië op marsch. De Vorst heeft Belgrado voor korten tijd verlaten en zich naar Nissa begeven, om nadere instructiën af te wachten; inmiddels is de bescherming van de Engelsche en Fransche Consuls ingeroepen.

Ter verklaring van het bovenstaande, hetgeen in een telegrafisch berigt is medegedeeld, dient, dat de Oostenrijksche Consul-Generaal te Belgrado aan de Regering van Servië kennis had gegeven van de zamentrekking eener Oostenrijksche legerafdeeling nabij de Servische grens, en van het voornemen zijner Regering, om in zekere gevallen troepen in Servië te zenden, tot bewaring der orde en ter beveiliging der Christenen. Hij schijnt zelfs de komst van Oostenrijksche bezettings-troepen aangekondigd te hebben als aanstaande en van de toestemming der Porte niet afhankelijk, en alzoo verder gegaan te zijn dan in de bedoeling zijner Regering lag. De Servische overheden besloten toen terstond het land in staat van tegenweer te stellen, en gaven van het gebeurde kennis aan de Porte. Deze tijding baarde alhier groot opzien; een langdurig onderhoud had plaats tusschen den Turkschen Minister van Buitenl. Zaken en den Oostenrijkschen Gezant, waarbij deze laatste de reeds vroeger, naar aanleiding der bedoelde troepenvereeniging, gegeven verzekering herhaalde, dat Oostenrijk aan de souvereine regten der Porte niet zou te kort doen, en alleen in overleg met haar voor de orde en de veiligheid der Christenbevolking in de Turksche grensgewesten wilde waken. Desniettemin had de Porte, volgens een berigt uit Konstantinopel van den 8sten dezer, noodig geacht een bijzonderen Commissaris naar Servië te zenden.

VEREENIGDE STATEN.

De wetgevende magt van den Staat New-Yersey heeft eene wet aangenomen die dronkaards met krankzinnigen gelijkstelt en hun het beheer van hun vermogen ontneemt. Deze wet is den 22sten Julij door het Geregtshof van Princetown voor het eerst toegepast, nadat een van wege het openbaar Ministerie ingesteld onderzoek het bewijs had opgeleverd, dat de tegen zekeren persoon ingebragte aanklagte van hebbelijke dronkenschap gegrond was, is hij onder eenen voogd gesteld tot dat hij zich zou gebeterd hebben; tevens is bepaald dat elk die hem sterken drank verkoopt, zou worden gestraft.

— Onder de voorwerpen, die in het kristallen paleis van Nieuw-York meer dan gewone aandacht trekken, is een koffer van gewone grootte, bevattende een huis, geschikt tot woning voor een persoon, met sofa en bed. Al die voorwerpen zijn van elastieke gom. Het huis bestaat uit vier muren en een dak, zoodat slechts vier stokken noodig zijn om het te stutten. De sofa en het bed worden met een blaasbalg, die zich ook in den koffer bevindt, opgeblazen, terwijl een ander groot stuk gom op dezelfde wijze een schuitje wordt, waarmede men over eene rivier kan trekken.

— De berigten van San Francisco van den 12den Julij jl. houden onder anderen in, dat van daar verscheidene scheepsladingen meel en krijgsbehoeften voor de opstandelingen in China waren afgezonden; deze hadden eenen zaakgelastigde naar California gezonden om aankoopen voor hen te doen en het gekochte te betalen.

WEST-INDIË.

CURAÇAO, 20 Julij.

Den 15den dezer is de stad Cumana (oostelijke provincie van Venezuela) door eene verschrikkelijke aardbeving geheel het onderste boven gekeerd en als stad van de aarde verdwenen. De verliezen van menschenlevens en eigendommen kunnen nog niet worden opgegeven, maar volgens een berigt van den Franschen Consul aldaar, is er zeker een derde gedeelte der bevolking onder het puin bedolven.

STADS-BERIGTEN.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER GEMEENTE LEYDEN brengen bij deze ter kennis van de Patentpligtige Ingezetenen binnen deze Gemeente, dat tot de afgifte der ingevulde Patentbladen over het dienstjaar 1853 en 1854, *voor al de Wijken*, ter Secretarie dezer Gemeente zal worden gevaceerd dagelijks van des voormiddags *tien* tot des namiddags ten *een* ure.

En zal deze door plaatsing in de *Leydsche Courant* worden afgekondigd.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

LEYDEN, 20 Augustus 1853. VAN LIMBURG STIRUM.

De Secretaris VAN PUTTKAMMER.

221ste Staats-Loterij.

Trekking der Eerste Klasse.

1ste Trekking. Nos. 56, 11426 en 17850 ieder een prijs van ƒ1,000.

2de " No. 19747, een prijs van ƒ5,000. Nos. 12789 en 18072, ieder een prijs van ƒ1,250. No. 2456, een prijs van ƒ1,000.

ADVERTENTIEN.

VRIENDEN-ISRAËLS.

BID-UUR,

in het Kerkgebouw der Waalsche Gemeente, op **VRIJDAG den 26sten** Augustus 1853, des Avonds ten ***ZEVEN*** ure.

Een fraaije dubbele **KANTOOR-LESSENAAR**, *te Koop*. Te bevragen aan het Bureau dezer Courant.

ZOMERZORG.

GROOT CLASSISCH PHILHARMONISCH STRIJK-CONCERT,

Door het met roem bekende Fransche-Tuin Orchest van *Amsterdam*,

Op Maandag den 29 Augustus 1853.

1. Feest-Ouverture van Leidtner; 2. Fantaisie Concertante voor twee Fluiten, door W. JOHANNES en ERNST JENTSCH, eerstgenoemde Solo-Fluitist van het Munchener Theater, en laatstgenoemde Elève van Furstenau; 3. Septuor van Beethoven door A. GRAVENSTEYN, H. LAUDENBACH, J. W. KLEINE, A. VAN DER FINCK, F. W. SCHULTZ, H. P. KLEINE en W. FRANCKE; 4. Concert voor Trompet, gecomponeerd en uit te voeren door E. BARTMAN, Solo Trompetter van de Vorstelijke Schwartsburg-Sondershauser Hoffkapelle; 5. Fantaisie les Huguenots van Halevy; 6. Postillon Polka, met Echo's van Saeré; 7. Ouverture Willem Tell; 8. Concertant voor vier Violen van Maurer, door A. GRAVENSTEIN, C. C. FISCHER, H. LAUDENBACH en H. B. FEDI; 9. Charivarii van Zulehner; 10. Concertant voor twee Clarinetten van Iwan Muller, door J. W. KLEINE en J. C. VAN DER FINCK, de twee eerste Clarinettisten van Holland; 11. die Traumbilder, groote Fantaisie van H. C. LUMBYE; 12. Ouverture Robespière, van Henri Litolff.

Aanvang des Avonds ten zeven ure precies.

Entrée voor een Heer met of zonder Dame . . . . . ƒ 1.—

" " meerdere Dames of Kinderen . . . . - 0.50.

HH. Officieren en Studenten . . . . - 0.75.

A. J. DE BOER, *Directeur.*

PARAPLUIES EN PARASOLS.

De Ondergeteekende maakt aan zijne geëerde Begunstigers bekend dat hij zijn Winkel heeft ***Verplaatst*** van het Kort Rapenburg naar de Breedestraat over het Stadhuis, het derde huis van de St. Pieterskerk Choorsteeg, hoopt ook daar hetzelfde vertrouwen te genieten tot het leveren en repareren van al wat tot dit vak behoort, belovende eene prompte en solide bediening.

B. KORTHALS.

Het HUIS EN ERVE te *Leyden*, op de Hoogewoerd, Wijk III. No. 152, publiek Geveild in het *Heeren-Logement* aan den Burg te *Leyden*, op Zaturdag den 20sten Augustus 1853, is in Bod gekomen op . . . ƒ 2,425.

En zal de Afslag en finale Verkoop plaats hebben op Zaturdag den 27sten Augustus eerstkomende, terwijl nadere Informatiën te bekomen zijn ten Kantore van den Notaris D. N. ROSKES, te *Leyden*.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

MAANDAG, 22 Augustus.

		Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à 2½ pCt.	$63\frac{13}{16}$	$63\frac{7}{8}$	$63\frac{13}{16}$
Dito Certificaten	" 3 "	$76\frac{5}{8}$	$76\frac{5}{8}$	$76\frac{1}{2}$
Dito dito	" 4 "	$95\frac{1}{16}$	$95\frac{1}{16}$	$95\frac{1}{16}$
Amortisatie Syndicaat	" 3½ "	—	—	—
Handelmaatschappij	" 4½ "	130	—	—
O. P. Leening	" 4 "	—	—	—
Dito Holl. Spoorweg	" "	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg	" 4½ "	—	—	—
Haarlemmermeer	" 5 "	$102\frac{1}{2}$	—	—
FRANKRIJK, Certif.	" 3 "	—	—	—
Dito dito	" 5 "	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	" 5 "	$109\frac{1}{8}$	—	—
Dito dito 1828 en 1829	" 5 "	$107\frac{3}{8}$	—	—
Cert. bij dito 1831 en 1833	" 5 "	—	—	—
Dito 1840	" 4 "	$93\frac{7}{8}$	—	—
Dito bij STIEGLITZ & Co.	" 4 "	$92\frac{1}{8}$	—	—
Dito dito Nieuwe	" 4 "	—	—	—
Inschrijving in Assign.	" 6 "	—	—	—
Certificaten van dito	" 6 "	75	—	—
POLEN, Aandeelen 1835	fl. 300 "	152	—	—
Dito Obligatiën	" 4 "	$86\frac{3}{4}$	—	—
SPANJE, Obligatien	à 1 pCt.	$23\frac{5}{16}$	$23\frac{7}{16}$	$23\frac{3}{8}$
Dito Obligatiën	" 3 "	$47\frac{11}{16}$	$47\frac{7}{8}$	$47\frac{7}{8}$
Dito Binnenl. à 6 m.	" 3 "	$48\frac{1}{16}$	—	—
Bewijzen Coupons		$6\frac{1}{16}$	$6\frac{3}{16}$	—
OOSTENRIJK, W. B. bij GOLL	" 5 "	$87\frac{1}{4}$	—	—
Dito	" 4 "	—	—	—
Dito Metall.	" 5 "	$82\frac{1}{8}$	$82\frac{7}{8}$	—
Dito Nieuwe	" 5 "	$95\frac{1}{2}$	—	—
Dito 1847	" 2½ "	$42\frac{7}{8}$	43	—
BELGIE, Banc.	" 2½ "	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	" 2½ "	—	—	—
BRAZILIË, 1824 100 £	" 5 "	—	—	—
PORTUGAL, te Londen	" 5 "	—	—	—
Dito dito	" 4 "	112	—	—
VENEZUELA	" 2 "	30	—	—
MEXICO	" 3 "	$26\frac{1}{4}$	$26\frac{1}{4}$	—
AMERIKA, Bankactiën		$4\frac{3}{8}$	45	—
Grieken $7\frac{1}{8}$, $7\frac{3}{8}$.				

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.